

Η Μέση Ανατολή, ο χριστιανισμός και το Ισλάμ

Αναζητώντας τα **απομεινάρια του χριστιανισμού στο Αγίον Ορος**, στην Τουρκία, στη Συρία, στον Λίβανο, στην Παλαιστίνη και στην Αίγυπτο. Ενα συναρπαστικό **οδοιπορικό** σε εξαιρετική μετάφραση του **Αντώνη Καλοκύρη**

ΤΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΗ ΒΙΣΤΩΝΙΤΗ

τέλος της ακμής μιας εποχής – ο ίδιος, 14 αιώνες κατόπι, την κατάρρευσή της.

Ο Ουίλιαμ Νταλρίμπλ δεν είναι άγνωστος στο ελληνικό αναγνωστικό κοινό. Αλλά δύο ταξιδιωτικά βιβλία του κυκλοφορούν στα ελληνικά. Ο **συγγραφέας**, που μένει στην Ινδία, εφαρμόζει αυτό που έλεγε ο Μίχους Τσάτσουιν: ότι τα σημαντικά ταξιδιωτικά βιβλία είναι εκείνα στα οποία ο συγγραφέας μάς αφηγείται μια συναρπαστική ιστορία.

Μια συναρπαστική και πολυεπίπεδη ιστορία μάς αφηγείται και στο *Ταξίδι στη σκιά του Βυζαντίου* ο Νταλρίμπλ. Ιστορία στον χώρο και στον χρόνο. Στον χώρο, αφού το ταξίδι του αρχίζει στο Αγίον Ορος, συνεχίζεται στην Τουρκία και από εκεί στη Συρία, στον Λίβανο και στους Αγίους Τόπους, για να καταλήξει στην Αίγυπτο. Και στον χρόνο, αφού η προσωπική του περιπέτεια είναι παράλληλη της περιπέτειας του βυζαντινού μοναχού *Ιωάννη Μόσχου* και του μαθητή του *Σοφρώνιου του Σοφιστή* στα τέλη του δου και στις αρχές του 7ου αιώνα, που ταξίδεψαν κι εκείνοι στις ίδιες περιοχές, οι οποίες αποτελούσαν όχι μόνο την επικράτεια του Βυζαντίου αλλά και τον κόσμο της χριστιανοσύνης. Οι εμπειρίες εκείνου του ταξιδιού καταγράφηκαν σε ένα βιβλίο με τίτλο *Λειμωνάριο* που αγαπήθηκε πολύ στον καιρό του και διαβάζεται ακόμη με μεγάλο ενδιαφέρον.

Είναι βεβαίως εξαιρετικά σημαντικό το ότι εκείνη ακριβώς την περίοδο εμφανίζεται ο προφήτης *Μωάμεθ* και ότι μερικά χρόνια αργότερα το Ισλάμ θα επικρατούσε σε όλες τις ως τότε χριστιανικές περιοχές αλλάζοντας το θρησκευτικό και το κοινωνικό τοπίο. Τι απέμεινε λοιπόν από τη χριστιανική παράδοση και τη μοναστική ζωή που περιέγραψε ο *Ιωάννης Μόσχος* και πώς διαμορφώθηκε η Μέση Ανατολή μετά την καταλυτική παρουσία επί 15 σχεδόν αιώνες του θρησκευτικού και πολιτικού Ισλάμ;

Πέντε μήνες στη Μέση Ανατολή

Το θέμα ήταν από πολλές πλευρές ερεθιστικό. Και ο Νταλρίμπλ το χειρίστηκε αξιοποιώντας στον ύψιστο βαθμό τις προσωπικές του εμπειρίες. Διέσχισε ταξιδεύοντας επί πέντε μήνες μια τεράστια περιοχή που βρίσκεται σε συνεχή αναταραχή ως ρεπόρτερ-ερευνητής αλλά και ως αφηγητής που επιστρατεύει όλες τις αρετές της μυθολογίας παράλληλα με την έρευνα που πραγματοποίησε πριν και κατά τη διάρκεια του ταξιδιού του.

Πλήθος ιστορίες διαπλέκονται σε τούτη την εξαιρετικά αφηγησι: ιστορίες ανθρώπων που τους σημάδεψαν τα ίχνη ενός μακρινού παρελθόντος και ζουν σε ένα αβέβαιο στην καλύτερη περίπτωση, κατά κανόνα όμως επικίνδυνο παρόν. Ο *Ιωάννης Μόσχος* και ο *Σοφρώνιος ο Σοφιστής* ωστόσο δεν είναι πρόσωπα που χάνονται μέσα σε μια νεκρή ιστορία, διότι για τον πραγματικό συγγραφέα καμιά ιστορία δεν είναι νεκρή. Η παρουσία τους στοιχειώνει την αφήγηση, εξ ου και η γοητεία του βιβλίου. Ζουν βέβαια στη σκιά της Ιστορίας, αλλά από εκεί τους ανασύρει ο συγγραφέας. Τα όσα βιώνει ο ίδιος είναι συνέπεια της κατάρρευσης του κόσμου που περιέγραψαν εκείνοι. Και δεν είναι διόλου τυχαίο που ο Νταλρίμπλ στο τέλος, λίγο πριν από την αναχώρησή του από την Αίγυπτο, τους ξαναφέρει μπροστά του. Εκείνοι έζησαν το

|||||
WILLIAM DALRYMPLE
Ταξίδι στη σκιά του Βυζαντίου
Μετάφραση
Αντώνη Καλοκύρη.
Εκδόσεις Μεταίχμιο,
2019, σελ. 654,
τιμή 19 ευρώ

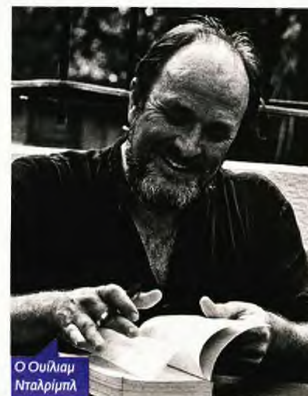

Εκεί μέλλον ο χριστιανισμός;

Ο αναγνώστης κλείνοντας το βιβλίο δεν μπορεί παρά να αναρωτηθεί: έχει μέλλον ο χριστιανισμός σε αυτή την τεράστια περιοχή, όπου η παρουσία του Ισλάμ είναι καταλυτική; Το πλήθος των επισκέψεων του συγγραφέα στα χριστιανικά μοναστήρια και οι εντυπωσιακοί διάλογοι με τους μοναχούς, τον τότε πατριάρχη Ιεροσολύμων *Διόδωρο*, αλλά και πλήθος κοσμικών με τους οποίους συναντήθηκε και μίλησε οδηγούν στο συμπέρασμα ότι η εξαφάνιση του χριστιανισμού είναι ζήτημα χρόνου. «Ο χριστιανισμός δεν θα υφίσταται ως λύσα θρησκεία στους Αγίους Τόπους» συμπεραίνει ο Νταλρίμπλ. «Θα υπάρχει ένα τεράστιο κενό στην καρδιά της χριστιανοσύνης». Και «τα σημαντικότερα προσκλήματα του χριστιανικού κόσμου θα υπάρχουν ως μουσειακά εκθέματα, τα οποία θα συντηρούνται απλώς και μόνο για να ικανοποιούν την περιέργεια των τουριστών».

Το ζήτημα βέβαια δεν είναι τόσο απλό, ιδιαίτερα στη Μέση Ανατολή, την πιο ταραγμένη περιοχή του κόσμου, η οποία από κοινωνικής και θρησκευτικής πλευράς μοιάζει με καινούμενη άμμο. Ποιοι και πώς, λχ., μοιράζονται τους Αγίους Τόπους; Οι περισσότεροι από τους ορθοδόξους (αλλά και τους καθολικούς και τους προτεστάντες) που τους επισκέπτονται δεν είναι μόνο τουρίστες. Ποιοι μέλλον θα έχουν οι χριστιανοί (Κόπτες), που αποτελούν τον κύριο στόχο των φανατικών ισλαμιστών στην Αίγυπτο; Και ακόμα: πώς θα εξελιχθεί το ίδιο το Ισλάμ, για το οποίο η πίστη και η θρησκευτική συνείδηση λειτουργούν ως προθάλαμος ή, καλύτερα, ως προύπθεση της εθνικής συνείδησης; Τα εφόδια δραματικά που συμβαίνουν στη Μέση Ανατολή επί δεκαετίες αποδεικνύουν πως πειστικές απαντήσεις δεν υπάρχουν.

Ανεξάρτητα από τα παραπάνω, το βιβλίο αυτό, έργο σπουδαίου συγγραφέα, εντάσσεται στη μακρά παράδοση που δημιούργησαν βρετανοί συγγραφείς σαν τον *Κινγκλέικ*, τον *Θέσινγκερ*, τον *Πάτρικ Λη Φέρμερ* και τον *Τσάτσουιν*. Είναι έξοχο δείγμα ταξιδιογραφίας αλλά και πολιτικής ιστορίας.

Ο Ουίλιαμ Νταλρίμπλ